

Добрянська Н.А., Шекера С.С., Ярьоменко С. Г.,
Черноусова С.С.

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ТУРИЗМ

частина

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ТУРИЗМ

ЧАСТИНА 1

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Одеса

2024

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

Добрянська Н.А., Саркісян Г.О., Лебедева В.В., Калмикова І.С., Трішин Ф.А.
Шекера С.С., Ярьоменко С.Г., Саленко Л.Р., Черноусова С.С., Шепелева О.В.

Рецензенти:

Л.С. Безугла, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та економіки підприємства Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»;

Г.О. Горіна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та туризму Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського;

О.М. Крупка, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму Львівського національного університету природокористування.

Друкується за рішенням Вченої ради Одеського національного технологічного університету (протокол № 15 від 11.06.2024 р.)

С71

Спеціалізований туризм: навч. посіб. у 3 ч. Ч.1/ Н.А. Добрянська, С.С. Шекера, С.Г. Ярьоменко, С.С. Черноусова; за ред. Н.А. Добрянської. /Одес.нац.технол.ун-т – Одеса: Друкарський дім Друк Південь, 2024. – 160 с.

Добрянська Н.А., д.е.н., проф. – передмова, розділ 1 (1,6 автор.арк.) та розділ 9 (1,6 автор.арк.); *Саркісян Г.О., д.е.н., проф.* – розділ 9 (1,9 автор.арк.); *Лебедева В.В., д.е.н., проф.* – розділ 7 (1,6 автор.арк.) та розділ 8 (0,4 автор.арк.); *Калмикова І.С., к.т.н., доц.* – розділ 4 (2,7 автор.арк.); *Трішин Ф.А., к.т.н., доц.* – розділ 5 (0,7 автор.арк.) та розділ 7 (1,0 автор.арк.); *Шекера С.С., к.е.н., доц.* – розділ 3 (1,8 автор.арк.); розділ 5 (0,1 автор.арк.) та розділ 8 (0,25 автор.арк.); *Ярьоменко С.Г., к.г.н., доц.* – розділ 2 (1,8 автор.арк.); *Саленко Л.Р., асистент* – розділ 5 (0,8 автор.арк.) та розділ 7 (1,0 автор.арк.); *Черноусова С.С., асистент* – розділ 1 (0,9 автор.арк.) розділ 6 (0,7 автор.арк.) та розділ 8 (0,9 автор.арк.); *Шепелева О.В., асистент* – розділ 9 (1,6 автор.арк.)

У навчальному посібнику на основі новітніх досягнень світової та вітчизняної науки висвітлено різні види спеціалізованого туризму. Цілісно і систематизовано розглядаються сутність спеціалізованого туризму, соціально-економічні та правові його аспекти, технології, застосовувані у спеціалізованому туризмі, та ін. У навчальному посібнику подано інформацію про структуру різних напрямів спеціалізованого туризму, а також різновиди та особливості їх функціонування. Посібник містить вісім розділів. Його мета – допомогти здобувачам опанувати основні знання, які охоплює освітня компонента «Спеціалізований туризм», також він призначений для аспірантів, викладачів та фахівців у сфері туризму.

© Добрянська Н.А., Саркісян Г.О., Лебедева В.В., Калмикова І.С., Трішин Ф.А., Шекера С.С., Ярьоменко С.Г., Саленко Л.Р., Черноусова С.С., Шепелева О.В., 2024
© Одеський національний технологічний університет, 2024

ЗМІСТ

Передмова (Добрянська Н.А.) 4

Розділ 1

Спеціалізований туризм як освітня компонента (Добрянська Н.А., Черноусова С.С.) 7

1.1 Поняття та сутність спеціалізованого туризму 7

1.2 Види спеціалізованого туризму 16

1.3 Технології та інновації у спеціалізованому туризмі 41

Розділ 2

Спеціалізований туризм в управлінні та розвитку
дестинації (Ярьоменко С.Г.) 64

2.1 Поняття дестинацій, їх типологія 64

2.2 Маркетинг дестинації у спеціалізованому туризмі 83

2.3 Управління туристичною дестинацією 95

2.4 Планування розвитку дестинації для спеціалізованих
видів туризму 101

Розділ 3

Формування туристичних подорожей у розрізі
спеціалізованих видів туризму (Шекера С.С.) 116

3.1 Поняття, історія та класифікація
туристичних подорожей 116

3.2 Розробка туристичного продукту 119

3.3 Процес створення спеціалізованих
туристичних програм 130

3.4 Розробка туристичної документації 139

ПЕРЕДМОВА

Спеціалізований туризм – це форма туризму, яка орієнтована на задоволення конкретних інтересів, потреб або хобі туриста. Цей вид туризму фокусується на конкретних аспектах або видах діяльності, надаючи учасникам можливість отримати глибше розуміння та задоволення від обраного тематичного напрямку. Спеціалізований туризм може охоплювати сільський зелений, еногастрономічний, лікувально-оздоровчий, екстремальний, релігійний, екологічний, культурний, етнічний, медичний, кулінарний, спортивний туризм та інші види, а також комбінації цих напрямів.

Його значущість полягає в тому, що він відповідає конкретним потребам та інтересам туристів, створюючи для них унікальні та збагачуючі досвід подорожі. Водночас спеціалізований туризм сприяє розвитку та збереженню різноманітності туристичного продукту та підтримці різних сфер господарства.

У навчальному посібнику «Спеціалізований туризм» розглядаються та висвітлюються різні аспекти спеціалізованого туризму, такі як процеси формування та розвитку спеціалізованих напрямів у туристичній галузі, структура таких напрямів, їх різновиди та особливості функціонування. Посібник містить інформацію про різні види спеціалізованого туризму, охоплюючи сільський зелений, еногастрономічний, етнічний, лікувально-оздоровчий, екстремальний туризм тощо. Також розглядаються аспекти маркетингу, продажів, створення турпродукту, правові та соціально-економічні відомості, екологічна відповідальність, використання технологій у спеціалізованому туризмі та інші питання, пов'язані з туристичною галуззю.

Вивчення матеріалу розвиває у здобувачів низку важливих умінь та навичок, до яких можна віднести: аналітичні навички (здобувачі навчаються аналізувати та розуміти складні концепції, теорії або практичні аспекти спеціалізованого туризму), критичне мислення (вони розвивають здатність оцінювати інформацію, висуваючи обґрунтовані думки та розуміючи різні підходи до туристичних питань), теоретичну основу (здобувачі отримують глибокі знання про принципи та концепції, що лежать в основі спеціалізованого туризму), технічні вміння (вивчення може міс-

тити роботу з технічними засобами, що розширює їхні можливості в області дослідження та аналізу), комунікаційні навички (вони навчаються ефективно висловлювати свої ідеї та думки як письмово, так і усно, що є важливим у професійному оточенні), спеціалізовані знання (здобувачі отримують конкретні знання в галузі, що допомагає їм краще розуміти та вирішувати завдання, пов'язані зі спеціалізованим туризмом), співпрацю та командну роботу (залежно від організації навчання, здобувачі можуть розвивати навички співпраці та роботи у команді, що важливо у сфері туризму, де комунікація та взаємодія є ключовими елементами). Всі ці уміння можуть бути корисними у майбутній професійній кар'єрі в галузі туризму чи суміжних областях.

Мета вивчення освітньої компоненти «Спеціалізований туризм» полягає в глибокому її розумінні та підготовці до професійної діяльності у сфері спеціалізованого туризму.

Завдання вивчення освітньої компоненти «Спеціалізований туризм»: аналізування різних видів спеціалізованого туризму, ознайомлення здобувачів з теоретичними концепціями та їх застосуванням у реальних ситуаціях, вивчення структури та динаміки ринку спеціалізованого туризму, включаючи популярні напрями та зміни в попиті, вивчення аспектів маркетингу та продажу, специфічних для спеціалізованого туризму, і розробка ефективних стратегій, забезпечення практичної орієнтації, наприклад, через відвідування екскурсій, участь у симуляційних проєктах, усвідомлення важливості етичних питань та збереження природи в контексті спеціалізованого туризму.

Отже, вивчення освітньої компоненти «Спеціалізований туризм» спрямоване на створення повноцінної та інформативної основи для подальшого успішного використання здобувачами отриманих знань у сфері спеціалізованого туризму.

Навчальний посібник «Спеціалізований туризм» складається з трьох частин.

У першу частину входять розділи: спеціалізований туризм як освітня компонента (Добрянська Н.А., Черноусова С.С.), спеціалізований туризм у управлінні та розвитку дестинації (Ярьоменко С.Г.), формування туристичних подорожей у розрізі спеціалізованих видів туризму (Шекера С.С.).

У другу частину входять розділи: сільський зелений туризм в контексті сталого розвитку (Калмикова І.С.), етнічний туризм (Трішин Ф.А., Шекера С.С., Саленко Л.Р.), лікувально-оздоровчий туризм (Лебедева В.В., Черноусова С.С.), екстремальний туризм (Трішин Ф.А., Саленко Л.Р.), релігійний туризм (Лебедева В.В., Шекера С.С., Черноусова С.С.).

У третю частину входить розділ: еногастрономічний туризм (Добрянська Н.А., Саркісян Г.О., Шепелева О.В.).

Авторський колектив вдячний рецензентам, усім, хто брав участь в обговоренні посібника у процесі його підготовки.

Авторський колектив буде надзвичайно вдячний читачам, які висловлять свої побажання та пропозиції, спрямовані на поліпшення структури і змісту навчального посібника. Відгуки та пропозиції можна надіслати на ел. адресу: dep.tour.ontu@gmail.com